

«Նոր ժամանակի կրթություն» ՀԿ

ՀԵՐԹԱԿԱՆ ԱՏԵՍՏԱՎՈՐՄԱՆ ԵՆԹԱԿԱ ՈՒՍՈՒՑԻՉՆԵՐԻ ՎԵՐԱՊԱՏՐԱՍՏՄԱՆ ԴԱՍԸՆԹԱՑ

Հեղադրության թեման՝ Վեց տարեկանի պատրաստվածությունը
դպրոցին

Առարկան՝ դասվար

Հեղադրող ուսուցիչ՝ Արմինե Մուրադյան

Ուսումնական հաստատություն՝ Ն. Վ. Գոգոլի անվան թիվ 35 դպրոց

Երևան 2023

Բովանդակություն

ՆԵՐԱԾՈՒԹՅՈՒՆ.....	2-3
Գլուխ 1. ՀԻՄՆԱԽՆԴՐԻ ԳԻՏԱՏԵՍԱԿԱՆ ՎԵՐԼՈՒԾՈՒԹՅՈՒՆԸ	
1.1 Դպրոցական ուսումնառությանը հոգեբանական պատրաստվածություն հասկացության վերլուծություն.....	4-6
1.2 Դպրոցական ուսումնառությանը հոգեբանական պատրաստվածության պայմանները	6-9
Գլուխ 2. ՀԵՏԱԶՈՏԱԿԱՆ ԱՇԽԱՏԱՆՔ ՈՒՂԴՎԱԾ ԴՊՐՈՑԱԿԱՆ ՈՒՍՈՒՄՆԱՌՈՒԹՅԱՆ ՀՈԳԵԲԱՆԱԿԱՆ ՊԱՏՐԱՍՏՎԱԾՈՒԹՅԱՆ ԲԱՑԱՀԱՅՏՄԱՆԸ ԴԻԱԳՆՈՍՏԻԿ ԾՐԱԳՐԻ ՄԻՋՈՑՈՎ	
2.1 Դպրոցական ուսումնառությանը հոգեբանական պատրաստվածության ախտորոշման ծրագրի նկարագրություն	10-13
2.2 Դպրոցական ուսումնառությանը հոգեբանական պատրաստվածության դիագնոստիկ ծրագրի կիրառման արդյունքների վերլուծություն	14-16
ԵԶՐԱԿԱՑՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐ.....	17-18
ԳՐԱԿԱՆՈՒԹՅԱՆ ՑԱՆԿ.....	19
ՀԱՎԵԼՎԱԾ.....	20-21

Ներածություն

Թեմայի արդիականությունը: Դպրոց ընդունվող երեխաների նկատմամբ պահանջները տարեցտարի աճում են: Նախադպրոցական կրթության ժամանակակից կրթական ստանդարտի համաձայն մինչև նախադպրոցական տարիքի ավարտը երեխաների մոտ պետք է ձևավորվի ինքնուրույնություն տարբեր գործունեության մեջ, դրական վերաբերմունք աշխարհի, աշխատանքի, այլ մարդկանց և սեփական անձի նկատմամբ, բանակցելու և կոնֆլիկտները լուծելու, կանոններին և սոցիալական նորմերին հետևելու ունակություններ, պետք է զարգացած լինի երևակայությունը, բանավոր խոսքը; մանր և խոշոր մոտորիկական, երեխան պետք է տիրապետի նախնական տեղեկատվությանը իր և շրջապատող աշխարհի մասին: Այս բոլոր և շատ այլ անձնային որակների հաջող ձևավորումը և երեխայի մտավոր գործընթացների զարգացումը հանգեցնում են ուսումնական գործունեության նախադրյալների ձևավորմանը:

Սակայն դպրոցին պատրաստվող ոչ բոլոր երեխաներն են պատրաստ իրենց կյանքի նոր փուլին: Նախադպրոցական տարիքի երեխաների դպրոցական ուսումնառության պատրաստվածության ժամանակին ավստորոշման բացակայությունը և նման երեխաների հետ ժամանակին կամ անբավարար շտկողական աշխատանքը կարող են հանգեցնել դպրոցական դեզադապտացիայի խնդրի:

Այսպիսով, արդիական է դառնում երեխաների դպրոցական ուսումնառության հոգեբանական պատրաստվածությունը ժամանակին բացահայտելու խնդիրը:

ՀԱՐՑ: Ինչպե՞ս բացահայտել երեխաների հոգեբանական պատրաստվածությունը դպրոցական ուսումնառությանը դիագնոստիկ ծրագրի միջոցով:

Հետազոտության նպատակն է վեց տարեկան երեխաների դպրոցական ուսումնառության հոգեբանական պատրաստվածության առանձնահատկությունների ուսումնասիրումը և երեխաների դպրոցական ուսումնառության հոգեբանական պատրաստվածության մակարդակը բացահայտող ծրագրի կիրառումը:

Նպատակից բխում են հետևյալ **խնդիրները**.

- Ուսումնասիրել հիմնախնդրի շուրջ եղած գիտական և մեթոդական գրականություն:
- Վերլուծել «հոգեբանական պատրաստվածություն դպրոցական ուսումնառությանը» հասկացությունը :
- Բացահայտել դպրոցական ուսումնառությանը հոգեբանական պատրաստվածության ձևավորման պայմանները:
- Կիրառել դպրոցական ուսումնառությանը հոգեբանական պատրաստվածությունը բացահայտող դիագնոստիկ ծրագիր:
- Վերլուծել դպրոցական ուսումնառությանը հոգեբանական պատրաստվածության ախտորոշման ծրագրի արդյունքները:
- Մշակել առաջարկությունների ծնողների և ուսուցիչների համար դպրոցական ուսումնառությանը հոգեբանական պատրաստվածության ախտորոշում անցած երեխաների հետ հետագա աշխատանքի վերաբերյալ:

Հետազոտության մեթոդիկաներ. Դ.Վ.Սոլդատովի «Մոտիվացիոն նախապատվություններ» մեթոդիկան, Ա. Ն. Բերնշտեյնի «Իրադարձությունների հաջորդականության սահմանում» մեթոդիկան, Ն. Ի. Գուտկինայի «Տնակ» մեթոդիկան:

Հետազոտությունն իրականացվել է Երևան քաղաքի Էրեբունի վարչական շրջանի Ն. Վ. Գոգոլի անվան թիվ 35 դպրոցում: Հետազոտությանը մասնակցել են նախապատրաստական խմբի վեց երեխա: Երեխաների տարիքը՝ 6 տարեկան:

Հետազոտության կառուցվածքը: Աշխատանքը բաղկացած է բովանդակությունից, ներածությունից, երկու գլխից, եզրակացություններից, օգտագործված գրականության ցանկից, հավելվածից:

Գլուխ 1. ՀԻՄՆԱԽՆԴՐԻ ԳԻՏԱՏԵՍԱԿԱՆ ՎԵՐԼՈՒԾՈՒԹՅՈՒՆԸ

1.1 Դպրոցական ուսումնառությանը հոգեբանական պատրաստվածություն հասկացության վերլուծություն

Երեխաների դպրոցական պատրաստության խնդիրը ուսումնասիրվում է բազմաթիվ օտարերկրյա և հայրենական հոգեբանների կողմից:

Լև Սեմյոնովիչ Վիգոտսկին դարձավ խորհրդային առաջին հոգեբաններից մեկը, ով առաջ քաշեց այն գաղափարը, որ դպրոցին ինտելեկտուալ պատրաստվածությունը կախված չէ երեխայի պատկերացումների քանակական պաշարից շրջապատող աշխարհի մասին, այլ մտածողության գործընթացների զարգացման աստիճանից: Վիգոտսկիի տեսակետից, երեխային, ով հասել է մտավոր գործընթացների զարգացման որոշակի մակարդակի, կարելի է անվանել պատրաստ դպրոցին: Այս մակարդակը բաղկացած է երեխայի՝ շրջապատող աշխարհի երևույթներում գլխավորն ու էականը ընդգծելու կարողությունից, երևույթները համեմատելիս նմանություններ և տարբերություններ գտնելու կարողությունից. տրամաբանական դատողություն կառուցելու ունակության մեջ, ինչը հանգեցնում է շրջակա աշխարհի առարկաների և երևույթների վերաբերյալ ճիշտ եզրակացությունների: Դպրոցին պատրաստվածության համար ոչ պակաս կարևոր չափանիշ է երեխայի կարողությունը հետևել ուսուցչի դատողությունների ընթացքին և ըմբռնել ուսուցչի բացատրած պատճառահետևանքային կապերը:

Այսպիսով, ըստ Լ. Ս. Վիգոտսկու, «պատրաստ լինել դպրոցին, նախևառաջ նշանակում է հնարավորություն ունենալ ընդհանրացնելու և տարբերելու շրջակա աշխարհի առարկաներն ու երևույթները համապատասխան կատեգորիաներում»:

Ըստ Իրինա Յուրինա Կուլագինայի, «դպրոցին հոգեբանական պատրաստվածությունը բարդ համակարգ է, որը ներառում է մոտիվացիոն, ինտելեկտուալ ոլորտների և կամային ոլորտի զարգացման բավականին բարձր մակարդակ» [2]: Կուլագինան, ինչպես շատ այլ հոգեբաններ, առանձնացնում է դպրոցական ուսումնառությանը հոգեբանական պատրաստվածության կառուցվածքում երեք բաղադրիչ՝ անձնային (մոտիվացիոն), ինտելեկտուալ պատրաստվածություն դպրոցական ուսումնառությանը և կամային ոլորտի

պատրաստվածություն: Դպրոցական ուսմանառության անձնային (մոտիվացիոն) պատրաստվածություն ասելով Կուլագինա հասկանում է վեց տարեկան երեխաների ճանաչողական պահանջմունքների զարգացումը և գործողությունների կամային ձևավորումը, տրված կանոններին և նորմերին հետևելու կարողությունը: Դպրոցական ուսմանառության ինտելեկտուալ պատրաստվածությունը ներառում է մտածողության գործընթացների զարգացում:

Մտածողության գործընթացների զարգացումը հասկացվում է որպես առարկաները վերլուծելու, ընդհանրացնելու, համեմատելու, դրանք ըստ տվյալ հատկանիշի դասակարգելու, նմանություններ և տարբերություններ գտնելու, որոշ երևույթների պատճառները բացահայտելու և պատճառահետևանքային հարաբերությունների հիման վրա եզրակացություններ անելու կարողություն: Մտածողության գործընթացների զարգացումից բացի, ինտելեկտուալ պատրաստվածությունը ներառում է նաև երեխայի հիշողության, երևակայության, խոսքի զարգացումը: Կուլագինան նշում է, որ հոգեբանական պատրաստվածությունը դպրոցական ուսմանառությանը ամբողջական համալիր է, և մեկ բաղադրիչի անբավարար զարգացումը հանգեցնում է դպրոցական ուսմանառությանը հոգեբանական պատրաստվածության ամբողջական ձևավորման խնդիրների:

Նինա Իոսիֆովնա Գուտկինան հոգեբանական պատրաստվածությունը դպրոցին հասկանում է որպես կրթության բովանդակության մեջ ընդգրկված մշակույթի որոշակի մաս յուրացնելու պատրաստվածություն ուսումնական գործունեության ձևով, և բարդ կառուցվածքային և համակարգային համալիր, որն ընդգրկում է երեխայի հոգեկանի բոլոր ասպեկտները: Այն ներառում է՝ անձնային-մոտիվացիոն և կամային ոլորտներ, ընդհանրացված գիտելիքների և պատկերացումների տարրական համակարգեր, սովորելու որոշ հմտություններ և կարողություններ: Սա ոչ թե առանձին որակների և հատկությունների գումարն է, այլ դրանց ամբողջական միասնությունը[3]:

Համաձայն հոգեբանության և մանկավարժության հանրագիտարանային բառարանի, հոգեբանական պատրաստվածությունը դպրոցին մտավոր որակների

մի համալիր է՝ անհրաժեշտ երեխային դպրոցական ուսումնառությունը հաջողությամբ սկսելու համար: Այս որակները կարելի է բաժանել բաղադրիչների.

1) մոտիվացիոն պատրաստվածություն՝ դրական վերաբերմունք դպրոցի նկատմամբ և սովորելու ցանկություն.

2) մտավոր կամ ճանաչողական պատրաստվածություն՝ մտածողության, հիշողության և այլ իմացական գործընթացների զարգացման բավարար մակարդակ, գիտելիքների և հմտությունների որոշակի պաշարի առկայություն.

3) կամային պատրաստվածություն՝ կամավոր վարքի զարգացման բավական բարձր մակարդակ.

4) հաղորդակցական պատրաստվածություն՝ հասակակիցների հետ հարաբերություններ հաստատելու ունակություն, համատեղ գործունեության պատրաստակամություն և մեծահասակի (ուսուցչի) նկատմամբ վերաբերմունք [5]:

1.2 Դպրոցական ուսումնառությանը հոգեբանական

պատրաստվածության պայմանները

Հոգեբանները դպրոցական ուսումնառության հոգեբանական պատրաստվածությունը բաժանում են մի քանի բաղադրիչների. Մեր աշխատանքում մենք որպես հիմք վերցրեցինք Իրինա Յուրինա Կուլագինայի դասակարգումը, ով դպրոցական հոգեբանական պատրաստվածությունը բաժանեց երեք ասպեկտների՝ **մոտիվացիոն ոլորտ, կամային ոլորտ և ինտելեկտուալ ոլորտ:**

Մոտիվացիոն կամ անձնային պատրաստվածությունը ենթադրում է ուսման նկատմամբ վերաբերմունք՝ որպես սոցիալապես կարևոր հարցի և այդ գործում ակտիվորեն մասնակցելու ցանկություն:

Դպրոցական ուսումնառության մոտիվացիոն պատրաստակամության ձևավորման պայմանն առաջին հերթին նախադպրոցական տարիքի երեխաների դպրոց գնալու ցանկությունն է: Սկզբում այդ ցանկությունը կարող է լինել մակերեսային՝ վառ ուսապարկ, գեղեցիկ գրենական պիտույքներ ձեռք բերելու ցանկություն, նոր հույզերի պահանջմունք, նոր միջավայր, նոր ընկերներ ձեռք բերելու ցանկություն: Երեխաներին աստիճանաբար սկսում են գրավել ոչ թե

դպրոցական կյանքի արտաքին ատրիբուտները, այլ ներքին պահանջմունքերը, առաջին հերթին՝ նոր գիտելիքներ ձեռք բերելու ցանկությունը: Դպրոցական կյանքի ցանկության ձևավորման գործում կարևոր դեր է խաղում մեծահասակների վերաբերմունքը ուսումնական գործունեությանը որպես շատ ավելի նշանակալի և օգտակար գործունեության, քան խաղը:

Դպրոցական ուսումնառության հոգեբանական պատրաստվածության մոտիվացիոն կողմի ձևավորման մեկ այլ պայման է երեխաների նոր սոցիալական դեր ձեռք բերելու ցանկությունը, աշակերտի դերը:

Երեխաների դպրոցական ուսումնառության հոգեբանական պատրաստվածության անձնային կողմի ձևավորման հաջորդ պայմանը ճանաչողական պահանջմունքն է, որը չի կարող լիովին բավարարվել տանը կամ մանկապարտեզում:

Եթե նախադպրոցական տարիքի երեխաներն ունեն անձնային մոտիվացիա դպրոցում սովորելու, ապա դա կնպաստի **կամային ոլորտի զարգացմանը**: Զարգացած սովորելու մոտիվացիա ունեցող նախադպրոցական տարիքի երեխաները ձգտում են հետևել դպրոցի կանոններին, լսել ուսուցչի պահանջները և փորձել վերահսկել իրենց վարքը դպրոցում: Այսպիսով, երեխաների դպրոցական ուսումնառության հոգեբանական պատրաստվածության կամային ոլորտի ձևավորման առաջին պայմանը սովորելու մոտիվացիայի առկայությունն է [4]:

Նախադպրոցական տարիքի ավարտին երեխաները կարող են գիտակցել իրենց գործողությունների նպատակը, ջանքեր գործադրել նպատակին հասնելու, ճանապարհին խոչընդոտները հաղթահարելու համար: Դժվարությունները հաղթահարելու և իր գործողությունները դրված նպատակին ենթարկելու անհրաժեշտությունը նպաստում է հոգեկան գործընթացների կամայականության զարգացմանը: Երեխաները սկսում են գիտակցաբար վերահսկել իրենց վարքը, ներքին և արտաքին գործողությունները: Այսպիսով, դպրոցական ուսումնառության հոգեբանական պատրաստվածության կամային ոլորտի ձևավորման և զարգացման երկրորդ պայմանը գործունեությունը պլանավորելու և վարքագիծը կառավարելու ունակության զարգացումն է:

Երեխաների կամային ուղրտը ձևավորվում է մեծահասակի անմիջական աջակցությամբ: Ծնողները, մանկավարժները երեխաների մեջ ձևավորում են «պետք է», «կարելի», «չիկարելի» հասկացությունները: Այս հասկացությունների գիտակցումը և կանոններին ենթարկվելը կամային ուղրտի ձևավորման երրորդ պայմանն է: Այս կանոնների հիման վրա երեխաների մոտ ձևավորվում են այնպիսի կարևոր բնավորության գծեր, ինչպիսիք են պատասխանատվությունը և կարգապահությունը:

Դպրոցական ուսումնառության **ինտելեկտուալ պատրաստվածությունը** դպրոցական ուսումնառության հոգեբանական պատրաստվածության երրորդ, ոչ պակաս կարևոր բաղադրիչն է: Երեխաների ինտելեկտուալ պատրաստվածությունը կապված է մտածողության գործընթացների զարգացման հետ, այն է՝ վերլուծելու, ընդհանրացնելու, շրջապատող աշխարհի առարկաները և երևույթները համեմատելու, դրանք դասակարգելու, երևույթների միջև պատճառահետևանքային կապերը հայտնաբերելու և եզրակացություններ անելու երեխաների ունակության հետ: Բացի այդ, երեխաների ինտելեկտուալ պատրաստվածությունը դպրոցին որոշվում է մտավոր գործընթացների զարգացման բարձր մակարդակով. տարբերակված ընկալում, կամային ուշադրություն, իմաստավորված տրամաբանական մտապահում, բառային-տրամաբանական մտածողության հիմքեր:

Երեխաների դպրոցական հոգեբանական պատրաստվածության ինտելեկտուալ ուղրտի ձևավորման ամենակարևոր պայմանը մեծահասակների հետ համակարգված պարապմունքներն են: Բացի շրջապատող աշխարհի մասին պատրաստի գիտելիքներ տալուց, մեծահասակները պետք է երեխաների համար խնդրահարույց իրավիճակներ ստեղծեն, հարցեր տան, որոնք խթանում են երեխաների մտավոր գործունեությունը: Մեծահասակների կողմից երեխայի ճանաչողական պահանջմունքների զարգացումը և երեխաների ակտիվ մտավոր գործունեության համար պայմանների ստեղծումը երկրորդ պայմանն է դպրոցական պատրաստության ինտելեկտուալ ուղրտի ձևավորման համար:

Ինտելեկտուալ ոլորտի ձևավորման երրորդ պայմանը մեծահասակների կողմնորոշումն է դեպի երեխաների մոտակա զարգացման գոտի: Այս պայմանի կատարումն ապահովում է երեխայի հոգեկանի և ինտելեկտի զարգացումը:

Գլուխ 2. ՀԵՏԱԶՈՏԱԿԱՆ ԱՇԽԱՏԱՆՔ ՈՒՂՂՎԱԾ ԴՊՐՈՑԱԿԱՆ ՈՒՍՈՒՄՆԱՌՈՒԹՅԱՆ ՀՈԳԵԲԱՆԱԿԱՆ ՊԱՏՐԱՍՏՎԱԾՈՒԹՅԱՆ ԲԱՅԱՀԱՅՏՄԱՆԸ ԴԻԱԳՆՈՍՏԻԿ ԾՐԱԳՐԻ ՄԻՋՈՅՈՎ

2.1 Դպրոցական ուսումնառությանը հոգեբանական պատրաստվածության ախտորոշման ծրագրի նկարագրություն

Իրինա Յուրիևնա Կուլագինան, ինչպես շատ այլ հոգեբաններ, առանձնացնում է ուսումնառության հոգեբանական պատրաստվածության կառուցվածքում երեք բաղադրիչ՝ անձնային (մոտիվացիոն), ինտելեկտուալ պատրաստվածություն և կամային ոլորտում պատրաստվածություն:

Երեխաների դպրոցական ուսումնառության պատրաստվածությունը հաջողությամբ ախտորոշելու համար անհրաժեշտ է հետազոտել երեխաների հոգեբանական պատրաստվածության բոլոր երեք ոլորտները:

Մեթոդիկա 1. Վեց տարեկան երեխաների դպրոցական ուսումնառության պատրաստվածության մոտիվացիոն ոլորտն հետազոտելու համար ընտրվել է «Մոտիվացիոն նախապատվություններ» մեթոդիկան: Մեթոդիկայի հեղինակը հոգեբանական գիտությունների թեկնածու, Պետական հումանիտար և տեխնոլոգիական համալսարանի հոգեբանության, դեֆեկտոլոգիայի և հատուկ մանկավարժության ամբիոնի դոցենտ *Դմիտրի Սոլդատովն* է: Մեթոդիկան նախատեսված է ուսումնական, աշխատանքային և խաղային գործունեության դրդապատճառների ենթակայությունը (ստորադասությունը) բացահայտելու համար: Երեխաներին առաջարկվում է դիտարկել 9 նկար, որոնցում աղջիկը և տղան կատարում են տարբեր գործողություններ: Երեք նկարներում այս գործողությունները վերաբերում են խաղին, երեքում՝ սովորելուն, երեքում՝ աշխատանքին: Հետազոտության առաջին փուլում երեխաներին առաջարկվում է ընտրել 3 նկար՝ իր համար առավել գրավիչ գործողություններով և մի կողմ դնել: Երկրորդ փուլում երեխաները պետք է ընտրեն անցանկալի գործողություններով մի քանի նկար (ընտրության համար նախատեսված նկարների քանակը սահմանափակ չէ, երեխաները կարող են մնացած բոլոր նկարները դասակարգել որպես անցանկալի գործողություններ): Եթե հետազոտության երկրորդ փուլից հետո նկարներ են դեռ

մնում, ապա անցնում ենք երրորդ փուլը: Երեխաները պետք է մնացած նկարները բաժանեն ավելի շատ ու ավելի քիչ գրավիչ նկարների:

«Մոտիվացիոն նախապատվություններ» մեթոդիկան թույլ է տալիս բացահայտել երեխայի դոմինանտ դրդապատճառի առկայությունը՝ խաղային, աշխատանքային կամ ուսումնական: Երեխաների կողմից ուսումնական գործունեության գործողությունները պատկերող ընտրված յուրաքանչյուր քարտի համար գնահատվում է երկու միավորով: Աշխատանքային գործունեության գործողությունները պատկերող քարտերի ընտրությունը գնահատվում է յուրաքանչյուր ընտրված քարտի համար մեկ միավորով: Խաղային գործունեության գործողությունները պատկերող քարտերի ընտրությունը գնահատվում է զրոյական միավորով: Հետազոտությունը ավարտվելուց հետո միավորներն գումարվում են և ձևավորում վերջնական միավորը:

Մեթոդիկա 2. Երեխաների դպրոցական ուսումնառության պատրաստվածության ինտելեկտուալ ոլորտն ուսումնասիրելու համար ընտրվել է **Ալեքսանդր Բերնշտեյնի «Իրադարձությունների հաջորդականության սահմանում» մեթոդիկան:** Հետազոտությունը նախատեսված է երեխաների հետ անհատական աշխատանքի համար: Երեխաներին առաջարկվում է դիտարկել 6 սյուժետային նկարներ՝ կապված իմաստով, սակայն իրադարձությունների հաջորդականության սխալ հերթականությամբ: Երեխաները պետք է ըմբռնեն սյուժեն, ճիշտ դասավորեն նկարները և դրանց հիման վրա պատմություն կազմեն:

Եթե երեխաներն ինքնուրույն սահմանել են նկարների ճիշտ հաջորդականությունը, կազմել տրամաբանորեն ճիշտ պատմություն, ապա ախտորոշվում է դպրոցական ուսումնառությանը պատրաստվածության ինտելեկտուալ ոլորտի զարգացման բարձր մակարդակ:

Եթե երեխաները ինքնուրույն սահմանեցին նկարների ճիշտ հաջորդականությունը, բայց չկարողացան տրամաբանորեն ճիշտ պատմություն կազմել առանց մեծահասակի օգնության, ապա ախտորոշվում է դպրոցական ուսումնառությանը պատրաստվածության ինտելեկտուալ ոլորտի զարգացման միջին մակարդակը:

Եթե երեխաները չկարողացան կազմել իրադարձությունների ճիշտ հաջորդականությունը, հրաժարվեցին պատմություն կազմել կամ չկարողացան պատմություն կազմել նույնիսկ մեծահասակի օգնությամբ, կամ փորձում էին նկարագրել, թե ինչ է կատարվում յուրաքանչյուր նկարում առանձին՝ առանց մնացած նկարների հետ կապելու, ապա ախտորոշվում է է դպրոցական ուսումնառությանը պատրաստվածության ինտելեկտուալ ոլորտի զարգացման ցածր մակարդակ:

Մեթոդիկա 3. Երեխաների դպրոցական ուսումնառությանը պատրաստվածության կամային ոլորտը ուսումնասիրելու համար ընտրվել է **Նինա Գուրկինայի «Տնակ» մեթոդիկան**: Երեխաներին առաջարկվում է արտատպել տնակ, որը բաղկացած է երկրաչափական ձևերից և տառերի մասնիկներից [Հավելված 3]: Երեխայի աշխատանքի ընթացքում է, անհրաժեշտ է արձանագրել հետևյալը.

ա) որ ձեռքով է երեխան նկարում.

բ) ինչպես է երեխան աշխատում նմուշի հետ.

գ) արագ կամ դանդաղ է նկարում.

դ) աշխատանքի ընթացքում հաճախ է շեղվում.

ե) ինչ է ասում և ինչ հարցեր է տալիս.

ե) աշխատանքն ավարտելուց հետո իր նկարը համեմատում է նմուշի հետ.

Հետազոտության արդյունքների մշակումն իրականացվում է սխալների դիմաց տրված միավորների հաշվարկով.

1) նկարի որևէ մասի բացակայություն (4 միավոր).

2) նկարի դետալների մեծացում երկու կամ ավելի անգամ (3 միավոր յուրաքանչյուր մեծացված դետալների համար).

3) նկարի սխալ պատկերված հատվածը (3 միավոր).

4) նկարի տարածության մեջ մանրամասների /դետալների/ սխալ տեղադրություն (1 միավոր).

5) ուղիղ ուղղահայաց և հորիզոնական գծերի շեղում (1 միավոր).

6) գծերի ոչ ճիշտ միացում (անջատումներ) (1 միավոր յուրաքանչյուր ոչ ճիշտ միացման համար).

7) իրար վրա նկարված գծեր (1 միավոր յուրաքանչյուր իրար վրա նկարված գծի համար).

Արդյունքների մեկնաբանություն. 0 միավոր - կամային ոլորտը լավ զարգացած է. 1-4 միավոր՝ կամային ոլորտի միջին զարգացում; ավելի քան 4 միավոր՝ կամային ոլորտի վատ զարգացում [1]:

Հետազոտության ախտորոշիչ ծրագիրը ներկայացված է Աղյուսակ 1-ում:

Աղյուսակ 1

N	Մեթոդիկայի անվանումը	Չեղիհակը	Մեթոդիկայի նպատակը	Գնահատման չափանիշները
1	«Մոտիվացիոն նախապատվություններ»	Դ.Վ. Սոլդատով	Երեխաների դպրոցական ուսումնառության պատրաստվածության մոտիվացիոն ոլորտի ուսումնասիրություն	Ուսումնական, աշխատանքային և խաղային գործունեության դրդապատճառների ստորադասում
2	«Իրադարձությունների հաջորդականության սահմանում»	Ա.Ն. Բերնշտեյն	Երեխաների դպրոցական ուսումնառության պատրաստվածության ինտելեկտուալ ոլորտի ուսումնասիրություն	Սյուժեն հասկանալու, նկարները ճիշտ դասավորելու և դրանց հիման վրա պատմություն կազմելու կարողություն
3	«Տևակ»	Ն.Ի. Գուտկինա	Երեխաների դպրոցական ուսումնառության պատրաստվածության կամային ոլորտի ուսումնասիրություն	Կամային ուշադրության զարգացման մակարդակ

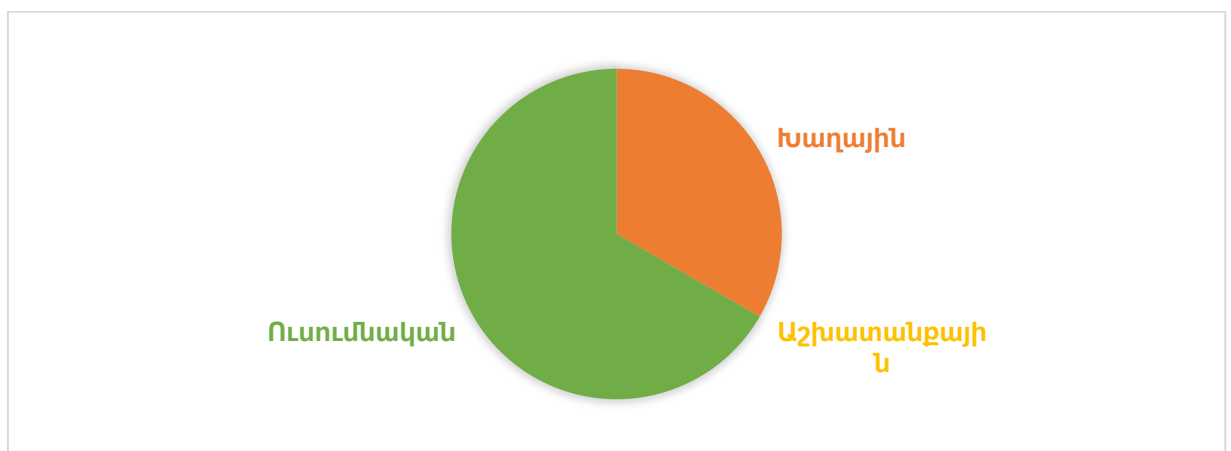
2.2 Դպրոցական ուսումնառությանը հոգեբանական պատրաստվածության դիագնոստիկ ծրագրի կիրառման արդյունքների վերլուծություն

Հետազոտական աշխատանքը նվիրված է վեց տարեկան երեխաների դպրոցական ուսումնառության հոգեբանական պատրաստվածության բացահայտմանը դիագնոստիկ ծրագրի կիրառմամբ:

Հետազոտական աշխատանքը իրականացվել է Ն. Վ. Գոգոլի անվան թիվ 35 դպրոցում: Հետազոտությանը մասնակցել են նախապատրաստական խմբի վեց երեխա: Երեխաների տարիքը՝ 6 տարեկան:

Ստորև՝ տրամագիր 1-ում ներկայացրել ենք դպրոցական ուսումնառության հոգեբանական պատրաստվածության բացահայտմանը դիագնոստիկ ծրագրի շրջանակում կիրառված առաջին՝ «Մոտիվացիոն նախապատվություններ» մեթոդիկայի գրանցված արդյունքները.

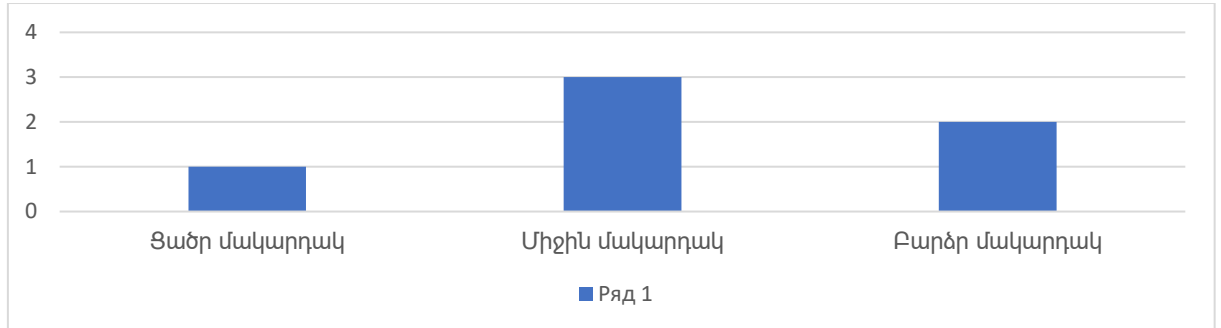
Տրամագիր 1

Ինչպես տեսնում ենք վեց երեխաներից չորսի մոտ բացահայտվել է դպրոցական ուսումնառության պատրաստվածության մոտիվացիոն ոլորտի զարգացման բարձր մակարդակ: Նրանց մոտ ուսումնական գործունեությունը հանդիսանում է դոմինանտ դրդապատճառ: Իսկ ահա երկուսի մոտ գրանցվել է դպրոցական ուսումնառության պատրաստվածության մոտիվացիոն ոլորտի զարգացման ցածր մակարդակ: Նրանց մոտ խաղային գործունեությունն է հանդիսանում դոմինանտ դրդապատճառ:

Ինտելեկտուալ ոլորտն ուսումնասիրելու նպատակով կիրառած երկրորդ՝ Բերնշտեյնի «Իրադարձությունների հաջորդականության սահմանում» մեթոդիկայի արդյունքները ներկայացրել ենք տրամագիր 2-ում:

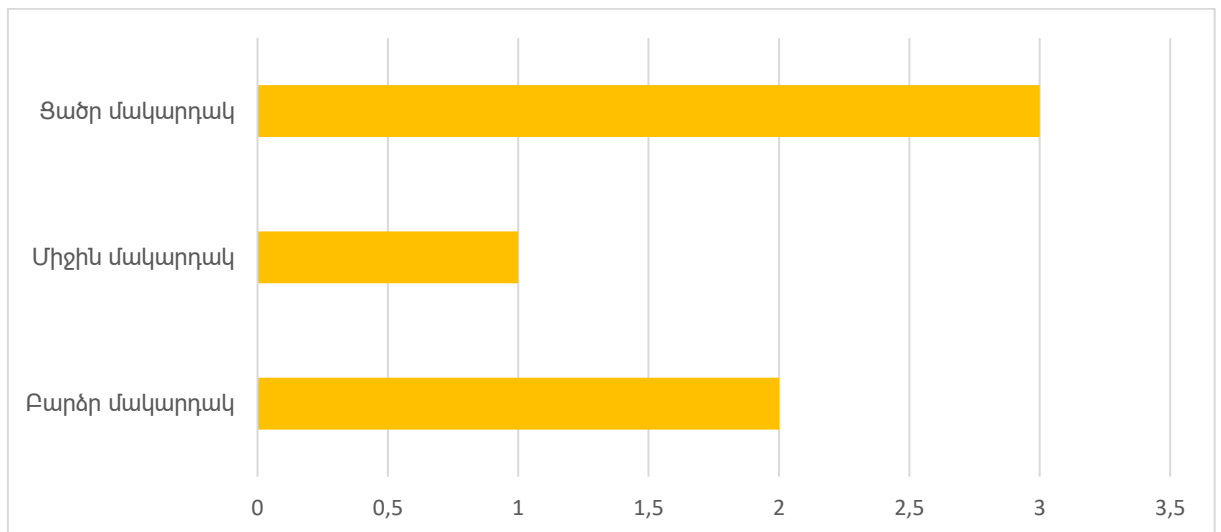
Տրամագիր 2

Ինչպես տեսնում ենք վեց երեխաներից մեկի մոտ բացահայտվել է դպրոցական ուսումնառության պատրաստվածության ինտելեկտուալ ոլորտի զարգացման ցածր մակարդակ: Երեքի մոտ բացահայտվել է դպրոցական ուսումնառության պատրաստվածության ինտելեկտուալ ոլորտի զարգացման միջին մակարդակ: Իսկ երկուսի մոտ բացահայտվել է դպրոցական ուսումնառության պատրաստվածության ինտելեկտուալ ոլորտի զարգացման բարձր մակարդակ:

Կամային ոլորտն ուսումնասիրելու նպատակով կիրառած Գուտկինսի «Տնակ» մեթոդիկայի արդյունքները ներկայացրել ենք տրամագիր 3-ում:

Տրամագիր 3

Ինչպես տեսնում ենք վեց երեխաներից երեքի մոտ բացահայտվել է դպրոցական ուսումնառության պատրաստվածության կամային ոլորտի զարգացման

ցածր մակարդակ: Մեկի մոտ բացահայտվել է դպրոցական ուսումնառության պատրաստվածության կամային ոլորտի զարգացման միջին մակարդակ: Եվ ընդամենը երկուսի մոտ բացահայտվել է դպրոցական ուսումնառության պատրաստվածության կամային ոլորտի զարգացման բարձր մակարդակ:

**Առաջարկություններ ծնողներին և ուսուցիչներին դպրոցական
ուսումնառության հոգեբանական պատրաստվածության ախտորոշում անցած
երեխաների հետ հետագա աշխատանքի վերաբերյալ**

Փորձի արդյունքներով որոշվել են դպրոցական ուսումնառության պատրաստվածության կամային ոլորտի առանձնահատկությունները. առավել հստակ ընդգծվել է դպրոցական ուսումնառության հոգեբանական պատրաստվածության կամային ոլորտի զարգացման ցածր մակարդակը: Հետազոտվողների 60%-ը ցույց է տվել կամային ոլորտի զարգացման ցածր մակարդակ: Փորձի արդյունքների հիման վրա կարելի է ընդհանուր առաջարկություններ ձևակերպել երեխաների հետ աշխատող ծնողների և ուսուցիչների համար. 1. հատուկ ուշադրություն պետք է դարձնել կամային ոլորտին, 2. ծնողները երեխաների հետ կարող են կատարել տարբեր առաջադրանքներ՝ ուղղված կամային ուշադրության զարգացմանը՝ նկարների, երկրաչափական պատկերների, նախշերի արտատպում, 3. կարևոր է երեխաների ուշադրությունը հրավիրել թույլ տված սխալների վրա, հնարավորություն տալ ինքնուրույն գտնել դրանք՝ համեմատելով նմուշի հետ, ուղղել սխալները:

Եզրակացություններ

Այս հետազոտական աշխատանքը կատարելիս եկանք հետևյալին.

1. Ուսումնասիրեցինք հիմնախնդրի շուրջ եղած գիտական և մեթոդական գրականությունը, փաստեցինք, որ երեխաների դպրոցական ուսումնառության հոգեբանական պատրաստվածության խնդիրը բավականին լայնորեն դիտարկվել է: Այս խնդրի ուսումնասիրությամբ զբաղվել են այնպիսի հոգեբաններ, ինչպիսիք են Լ.Ս. Վիգոտսկին, Ի.Յու Կուլագինան. և ուրիշներ:

2. Հետազոտական աշխատանքի տեսական մասում վերլուծեցինք Կուլագինաի կողմից դպրոցին հոգեբանական պատրաստվածության սահմանումը, որը սահմանում է վեց տարեկան երեխաների հոգեբանական պատրաստվածությունը դպրոցին որպես բարդ կառույց, որը ենթադրում է մոտիվացիոն, ինտելեկտուալ և կամային ոլորտների զարգացման բավականին բարձր մակարդակ:

3. Բացահայտեցինք, որ երեխաների հոգեբանական պատրաստվածությունը դպրոցական ուսումնառությանը ինքնաբերաբար չի առաջանում, այլ ձևավորվում է մի շարք պայմանների առկայության դեպքում:

Երեխաների հոգեբանական պատրաստվածության առանձնահատկությունների և դպրոցական ուսումնառությանը հոգեբանական պատրաստվածության ձևավորման պայմանների ուսումնասիրությունը հիմք հանդիսացավ հետազոտության գործնական մասը կառուցելու համար:

4. Գործնական ուսումնասիրության ընթացքում անցկացրեցինք նախապատրաստական խմբի վեց երեխաներ շրջանում հոգեբանական պատրաստվածությունը բացահայտող դիագնոստիկ ծրագիր, մշակեցինք առաջարկություններ դիագնոստիկ ծրագիր անցած երեխաների ծնողների համար:

5. Դպրոցական ուսումնառության հոգեբանական պատրաստվածությունն ուսումնասիրելու համար կիրառեցինք 3 մեթոդիկա՝ Սուլդատովի «Մոտիվացիոն նախապատվություններ» մեթոդիկան՝ դպրոցական ուսումնառությանը հոգեբանական պատրաստվածության մոտիվացիոն ոլորտն ուսումնասիրելու համար, Բերնշտեյնի «Իրադարձությունների հաջորդականության սահմանում»

մեթոդիկան՝ ինտելեկտուալ ոլորտն ուսումնասիրելու համար և Գուտկինաի «Տնակ»
մեթոդիկան՝ կամային ոլորտն ուսումնասիրելու համար:

Գրականության ցանկ

1. Гуткина Н.И. Психологическая готовность к школе. — СПб.: Питер, 2009
2. Параничева Т. М., Тюрина Е. В. Функциональная готовность к школе детей 6-7 лет // Новые исследования. 2012
3. Сапронов И.А. Познавательный интерес в структуре учебной мотивации младшего школьника // ЗПУ. 2014
4. Сидячева Н. В. Современное состояние проблемы развития волевой регуляции у детей дошкольного возраста // Современные проблемы науки и образования. 2013
5. Черепанова Е. В. Морфофункциональное и психофизиологическое развитие детей 6-7 лет и их адаптация к систематическому обучению в школе // МНКО. 2015
6. Энциклопедический словарь по психологии и педагогике. 2013
7. Яфаева В.Г. Модель компонентов интеллектуального развития и интеллектуальных качеств дошкольников // МНКО. 2014

Հավելված

Հավելված 1

Հավելված 2

